

KÁNTOR LAJOS

MEGÉNEKLÜNK, SZALONNA

Bevallom, azért nyúltam ilyen kézikönyvekhez, mert egy (szerencsére) halványuló emléket akartam ellenőrizni – ellenpontosítani. A „szalonna” elé címbe írt „Megéneklünk”-ről van szó...

Harminc vagy huszonöt évvel ezelőtt egy ilyen szókapcsolatot címbe írni megbocsáthatatlan bűnnek számított volna – sajtóban közzétenni pedig szinte lehetetlen (és ha mégis sikerül, szegény cenzor meg főszerkesztő bánja). Fiatalabbaknak magyarázat szükséges ehhez, illetve le kell írnom 2013. februári lexikon-kalandozásomat, összekapcsolva friss médiahírekkel.

Kiindulópontom a fesztivál szó. Az *Idegen szavak szótárában* (1994) azt találom róla (a latinból angol közvetítéssel érkezett hozzánk), hogy (első jelentésében) „több ország képviselőinek részvételével rendezett ünnepi játékok, ünnepi előadásorozat” neve vagy (2.) „ünnepélyes seregszemle”. Az akadémiai *Magyar helyesírási szótár* (1999-es első kiadás) a szócikkhez hozzátesz néhány összetételt, például a filmfesztivált, a zenei fesztivált. Szabó T. Attila föltehetőleg nem találta érdemesnek helytörténetileg begyűjteni a magyarrá vált szó múltját, így nem is találkozunk vele az *Erdélyi Magyar Szótörténeti Tárbán*. A *Magyar Nyelv Értelmező Szótára* második kötetében viszont (1960) ezt olvashatjuk a fesztiválról: „V mely nevezetes alkalommal v. meghatározott időközben ünnepélyes keretek közt lefolyó, gyak. nemzetközi jelentőségű, több napon, es. héten tartó irodalmi, művészeti előadások, rendezvények, ill. sportbemutatók sorozata”.

Bevallom, azért nyúltam ilyen kézikönyvekhez, mert egy (szerencsére) halványuló emléket akartam ellenőrizni – ellenpontosítani. A „szalonna” elé címbe írt „Megéneklünk”-ről van szó, pontosabban a „Megéneklünk, Románia” elnevezésű, a

Ceașescu korabeli ország nagy találmányáról. Hogy volt-e előzménye Hitler Németországában, a korábbi (elsődleges) nemzeti szocializmusban, nem tudom, bár feltelezem. Erről nyilván nem tudhatok meg semmit abból az 1909 oldalas *Mic Dicționar Enciclopedic*-ből (1986), amely Elena Ceaușescunak két, Nicolae Ceaușescunak több mint négy sűrű nagy oldalt szentel, amit követ négy közös fénykép-oldaluk (a lehető legrosszabb nyomdai kivitelben). Van azonban ebben a román nyelvű, tudományos kiadó által megjelentetett „kislexikonban” önálló címszava a „Festivalul Național al Educației și Culturii Socialiste »Cîntarea României«”-nek; megtaláljuk benne kezdeményezőjének, Nicolae Ceaușescunak, a Román Kommunista Párt főtitkárának a nevét s e találmány megszületésének alkalmát: a Politikai Nevelés és a Szocialista Kultúra Kongresszusán, 1976 júniusában hangzott el a javaslat, az országos parancs. Ennek nyomán kétévenként (de közben folyamatosan, helyi, megyei és megyeközi szinteken) a rendezvénysorozaton több mint 80 ezer amatőr együttes vett részt, a záró gálát Bukarestben szervezték, nagy pompával, díjosztással.

A „Megéneklünk, Románia” másfél évtizedet átívelő ceașescui örületének – ezt is emlékeztetőnek szánom – volt kapcsolata, következménye a romániai magyar művelődési-művészeti életben is. Mi több, hiteles lexikoni leírásával találkozunk, B. E. (Balogh Edgár) jelzettel, a *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon* harmadik – a diktatúra bukása után szerkesztett – kötetében (1994). Lexikonunk kezdeményezője ezúttal pontosan, szakszerűen fogalmazott. Tőle idézem: „Nicolae Ceaușescu államelnök 1971-es kínai látogatása után az ott kibontakozott balos nacionalista »kulturális forradalom« mintájára Romániában létesített hivatalos műkedvelő mozgalom.” És pontos, reális az is, amit Balogh Edgár a „Megéneklünk, Románia” erdélyi magyar vonatkozásairól tesz hozzá a meghatározáshoz: „A 60-as évek végén újjászerveződő közművelődési egyesületek és együttesek munkájának fokozatos visszaszorítása, majd teljes felszámolása után, különösen a szórványvidékeken, ez a felülről kezdeményezett és intézményes támogatást élvező műkedvelő tömegmozgalom rövid időre alkalmat adott a magyar énekkarok, színjátszó csoportok, népművészek és néptáncosok mozgósítására is, de a diktatúra szigorodásával az állami művészetiirányítás egyre inkább egy megideologizált, propagandaszolgálatba állított műnépi kultúrát kívánt a »Megéneklünk, Románia« rendezvényeinek színpadán látni. Ugyanakkor a sztárszerepre kiválasztott »népi alkotókat« – e szellem vállalóit – igyekezett kijátszani a »kezelhetetlen« hivatásos művészekkel szemben, s a fékevesztett személyi kultusz megtévesztő propagandaeszközzévé alacsonyította őket.”

Ehhez a kétségtelenül jól sikerült lexikoni szócikkhez még hozzátenném egy „kezelhető” hivatásos író, a híres-hírhedt Adrian Păunescu nevét. Ő volt az a Ceaușescut dicsőítő bukaresti költő (ebben a kategóriában nyilván nem az egyetlen), aki megszervezte a *Flacăra* című bukaresti hetilap köré a maga „cenaclu”-ját, országjáró összejöveleteit, melyeken minden kavargott, tulajdonképpen a „Megéneklünk” szellemében, egy-egy díszmagyart (gyászmagyart) is bevonva sajátos ünnepeibe.

A „Megéneklünk, Románia”, Ceaușescu, Păunescu emlegetése, vagyis a letűnt múlt után jó érzés napjaink médiájában elmerülni, olvasva, hallgatva, nézve a tudósításokat a velencei karneválról, az eurovíziós dalfesztiválról, a riói szamba-, a müncheni sörfesztiválról vagy a hozzánk közelebbi kolbásztöltő-versenyekről, csipkebogó-ünnepéről, netán a kolozsvári SzalonnaFeszttről – távol központi elképzelésektől, utasításoktól. Ha pedig egy színházi, film- vagy zenei fesztiválnak mi adhatunk ott-hont, sikerrel – és érdemleges nemzetközi részvétellel –, akár büszkék lehetünk. (A Kolozsvári Magyar Napok újabbak e kétféle fesztiválózás alkalmait teremti meg – szintén nem kényszerből, sokak öröme.)